

բաղանների հեղինակները Այս խնդիրները ցայժմ գիտնական հետազոտութեան և քննադատութեան չէին ենթարկուել և այսպիսով բարձր. Ներսէս վարդապետի աշխատութիւնն առաջին փորձն է: Մեր շարականոցն իւր այժմեան ձևով կազմակերպուել է տասերեքերորդի վերջերից մինչև տասնեօթերորդ դարի սկիզբը. տասերեքերորդ դարի վերջին երրորդից առաջ չէր կարող կազմուած լինել — ըստ հեղինակի —, որովհետև պարունակում է վարդան վարդապետի († 1271 թ.), Յակոբ Կլայեցի կաթողիկոսի († 1287 թ.) և Յովհաննէս վարդապետ Երզնկացու (մօտ 1250—1325 թ.) բանաստեղծութիւններն ո՛չ իբրև յաւելուած, այլ իրենց յարմար տեղի դասաւորութեամբ: Միւս կողմից էլ Ոսկան վարդապետի 1664 թ. առաջին անգամ հրատարակած շարակնոցն իւր պարունակութեամբ և դասաւորութեամբ ըստ ամենայնի համապատասխանում է այժմ մեր ձեռքն եղած շարակնոցին, ուրեմն այդ հրատարակութիւնից յետոյ ոչ մի փոփոխութեան չէ ենթարկուել: Հաստատապէս ընդունուած շարականների թիւը 1166 է. իսկ եթէ շատ մասերից բաղկացած օրնութիւն շարականն իբրև ամբողջութիւն ընդունենք՝ կստանանք 1075 շարական:

Բարձր. Ներսէս վարդապետի հետազոտութեան մասին այս համառօտ տեղեկութեամբ բաւականանալով՝ քննադատութիւնը թողնում ենք մասնագէտներին: Ցանկալի է, որ այս աշխատութիւնը լոյս տեսնէ նաև հայերէն լեզուով, որպէս զի մեզանում ևս կարողանան օգտուել այդ հետազոտութեան արդիւնքի:

2. ԱՄՊՐԻ. Տաղեր. Վաղարշապատ 1905. էջ 32.:

Դարձեալ մի նոր բանաստեղծ. և որովհետև ամեն մի բանաստեղծ անպատճառ ինքնուրոյն ու տարօրինակ բան պէտք է ունենայ, մեր նորագոյն բանաստեղծն էլ այն տարօրինակութիւնն ունի, որ չգիտէ՝ թէ արդեօք իւր «աղբէրը» «հայ» է, թէ «անհաւատ (?) թուրք»:

«Ա՛յ աշնան հաւքեր, տարաբաղդ հաւքեր,
«Գալիս էք շարքով երկա՛ր, անընդհատ,
«Արդեօք տեսե՛լ էք իմ թշուառ աղբէր,
«Արդեօք հա՛յ է նա, թէ թուրք անհաւատ»:

(էջ 6):

Շարունակ գրոււմ է՝ թէ բառերը կուտակելով և միանուման վերջաւորութիւններ յարմարեցնելով՝ գրուածքը բանա-

ստեղծութիւն չի դառնայ, սակայն բանաստեղծի դափնիները շատ գրաւիչ են և մի հասարակ «աշնանը քամին փչում է, տերեւները դեղնում, հաւքերը չւում են» նախադասութիւնը բանաստեղծն արտայայտում է այսպէս.

«Աշուն է եկել, փչում է քամին,

«Աշուն է եկել, դեղնել են ծառեր,

«Աշուն է եկել, չի ժպտում երկին,

«Աշուն է եկել, դնում են հաւքեր» (էջ 6):

Ձանձրալի կրկնութիւններ և հարկաւ ոչ մի տպաւորութիւն:

«Եւ ես էլ մենակ կտրից՝ մեղմագին

«Երգում եմ երգիս կտորը վերջին,

«Ինձ էլ չեն տանջում մտածմանց փշեր,

«Վշտատանջ երկիր քեզ ըարի գիշեր» (էջ 18):

Խեղճ բանաստեղծ. «մտածմանց փշերից» աղատուելու միակ միջոցը «ըարի գիշեր» ասելն է համարում:

Պ. Ամպրէն եթէ չշտապէր իւր գրածներն ի լոյս հանելու և ժամանակ անցնելուց յետոյ նորից կարդար, հաւատացած եմ, որ այդպիսի անհամ ըբարի գիշերներն ինքը կ'չնջէր: Այս համոզման կգայ իւրաքանչիւր ընթերցող՝ կարդալով նրա «Ամպրէն ու հողիս» (էջ 9) և «Ժաղիկը ունի իւր սիրոյ ընկեր» (էջ 24) սիրուն տողերը:

3. ՆՈՒՆԻ ՄԱՆՈՒԳՆԵՐԻՆ. Ս. Ի. Կրանիցկի. Մոսկւ, ազատ թարգմ. օր. Մ. Ս, Ս. Պետերբուրգ 1905, էջ 76.

«Նուէր մանուկներին» վերնագրով լոյս տեսնող մի շարք ընտիր մանկական ընթերցանութեան գրքոյկները յայտնի են հասարակութեանը. ամեն ջանք գործ է դրում հայ մանուկներին ընթերցանութեան լաւ գրքոյկներ մատակարարելու հարար: «Արցունքը» այդ գրքոյկների շարքին է պատկանում և տպագրուած է, ինչպէս և յիւս բոլոր գրքոյկները, մաքուր ու վայելուչ արտաքինով: Մի բան միայն չի յաջողում. ընուէր մանուկներին գրքոյկները միշտ վատ են սրբագրում և լի են լինում տպագրական սխալներով. այն ինչ մանկական ընթերցանութեան գրքերի համար այդ բանը շատ մեծ թերութիւն է: «Արցունք»-ի վերջը մի ամբողջ երես ու կէս «վրիպակներ» են տպուած. այս արդէն խայտառակութիւն է:

«Արցունքի» թարգմանիչ օր. Մ. Ս., որ մի քանի թարգմանութիւններ ունի, այժմ բաւականաչափ հմտութիւն է ձեռք